

# NAD KRAJINOU POSÁZAVÍ



PRACOVNÍ  
SEŠIT





# NAD KRAJINOU POSÁZAVÍ

## PRACOVNÍ SEŠIT




Ahoj!

Půjdeme na výlet? Pohodlné boty a svačinu tentokrát nepotřebuješ, bez dobře ořezané tužky a pastelek se ale neobejdeš. Vystoupáme na kopec, vylezeme na rozhlednu, navštívíme netopýry v hradní věži, zahrajeme si na archeology, s ptáky se vzneseme nad mraky, projdeme se v korunách stromů... Tak vzhůru za novými zážitky!





# Kam vyrazíme?

Tak kam se podíváme? Dnes nepůjdeme do   
nebo do . Vydáme se spolu na .


Můžeme jet na ,  nebo třeba .

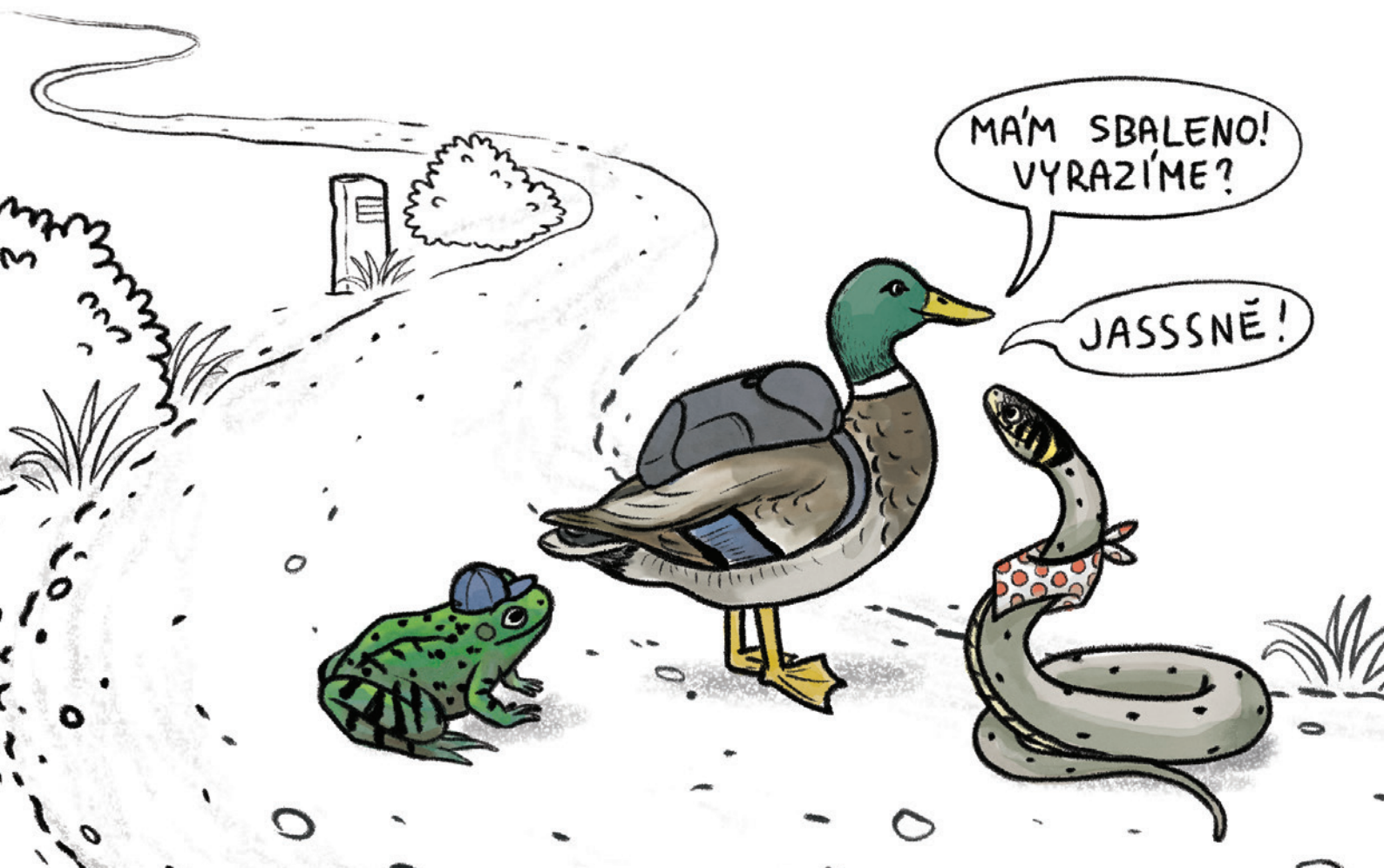
Chytit , nebo klidně i .

Ale proč nevyrazit pěšky, kam nás  zanesou?

Na kopci může stát  nebo .

Uvidíme daleko do krajiny. Dohlédneš na svůj  ?

Nebo ještě dál? Tak do  !



MA'M SBALENO!  
VYRAZÍME?

JASSSNĚ!



# Na výlet!

Co vezmeme s sebou na výlet, a co ne?



Na výlet je dobré se pořádně připravit.

Jaké je a bude počasí?

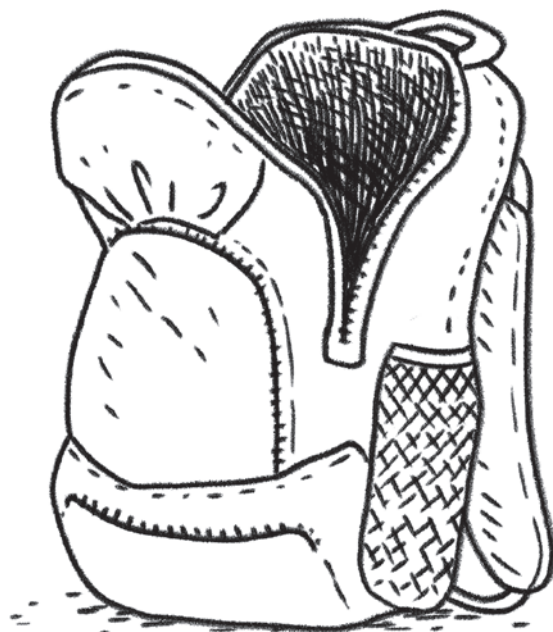
Bude pršet?

Bude svítit slunce?

Půjdeme daleko, nebo jen za město?

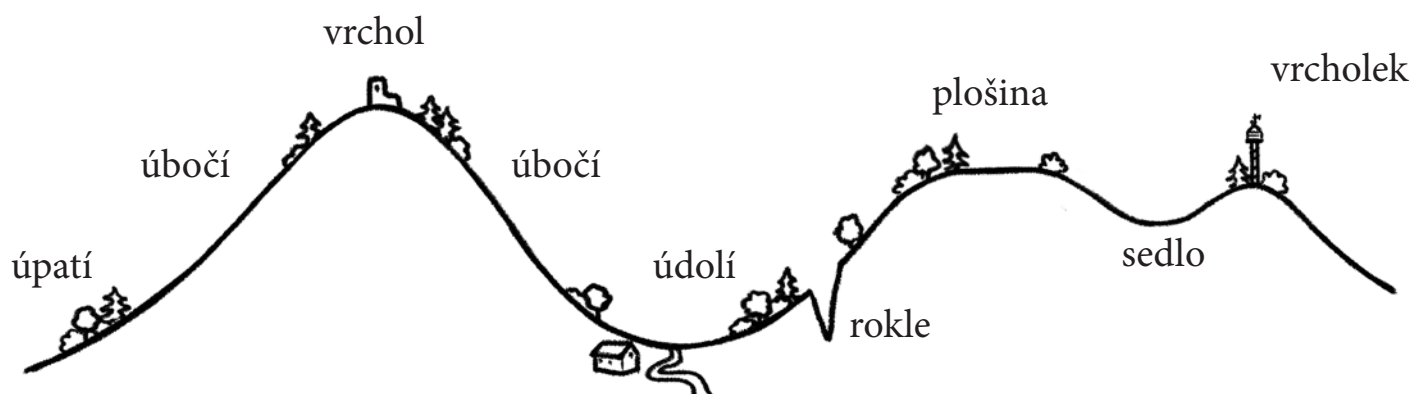
Co uvidíme a co tam budeme dělat?

Tohle všechno je potřeba vzít v potaz. Podle toho si vybereme odpovídající obuv, vezmeme opalovací krém, nebo pláštěnku. A taky zjistíme, jakou si máme přibalit svačinu, abychom nehladověli a nedošly nám síly.



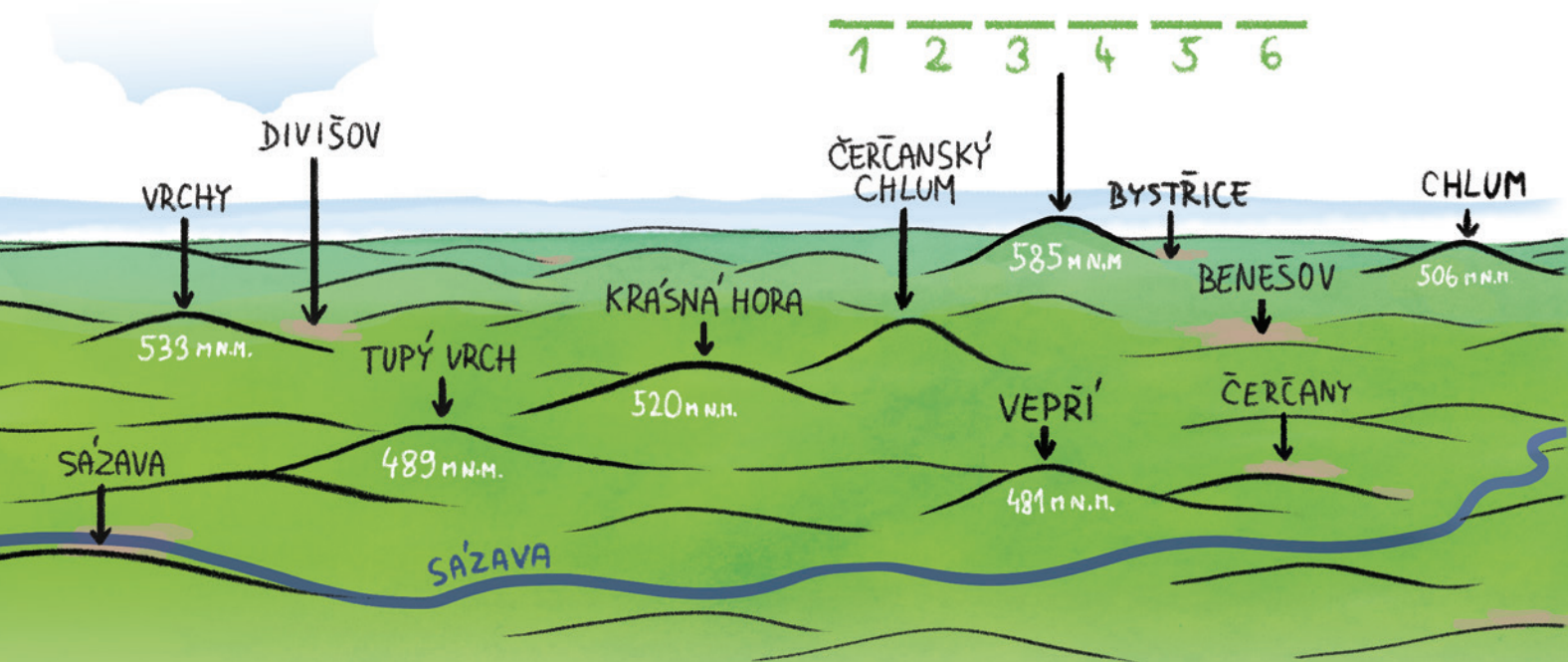
# Kam půjdeme?

Části terénu:



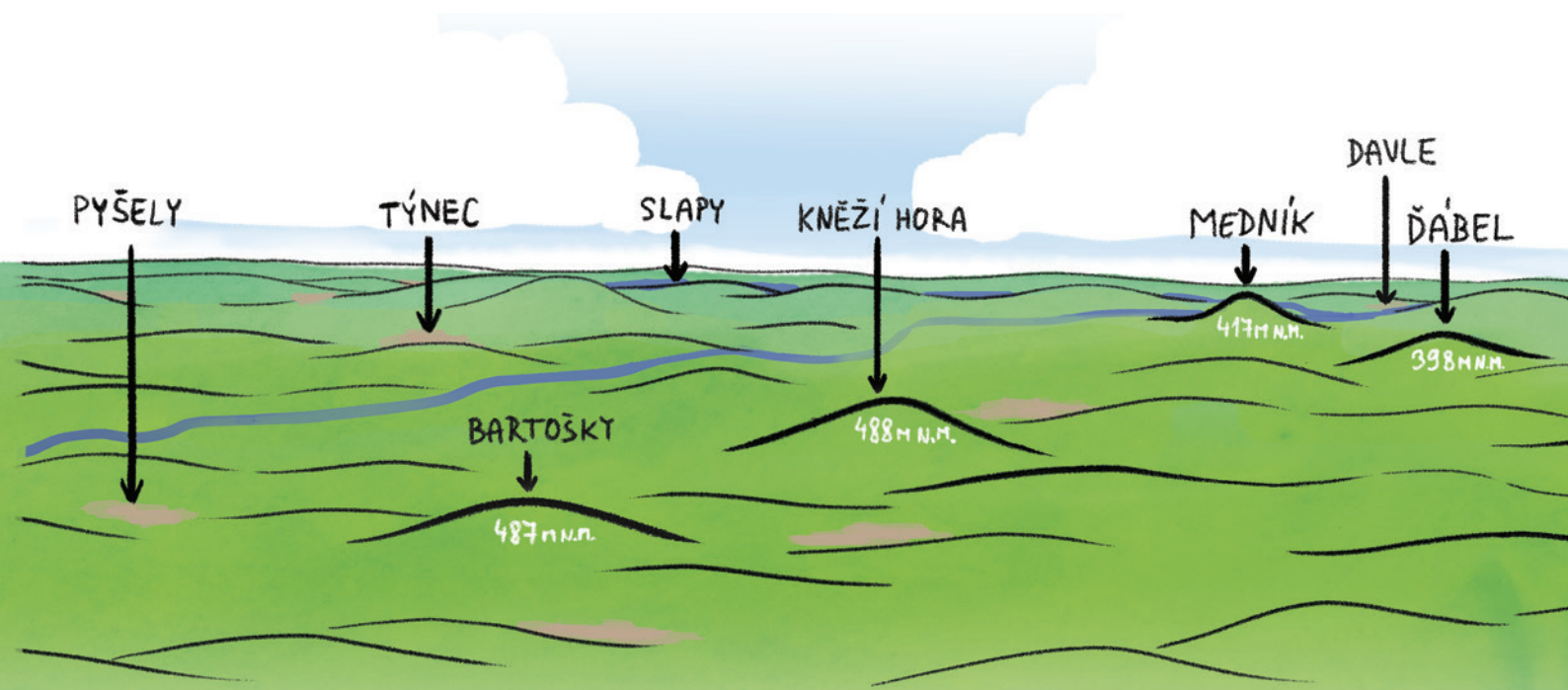
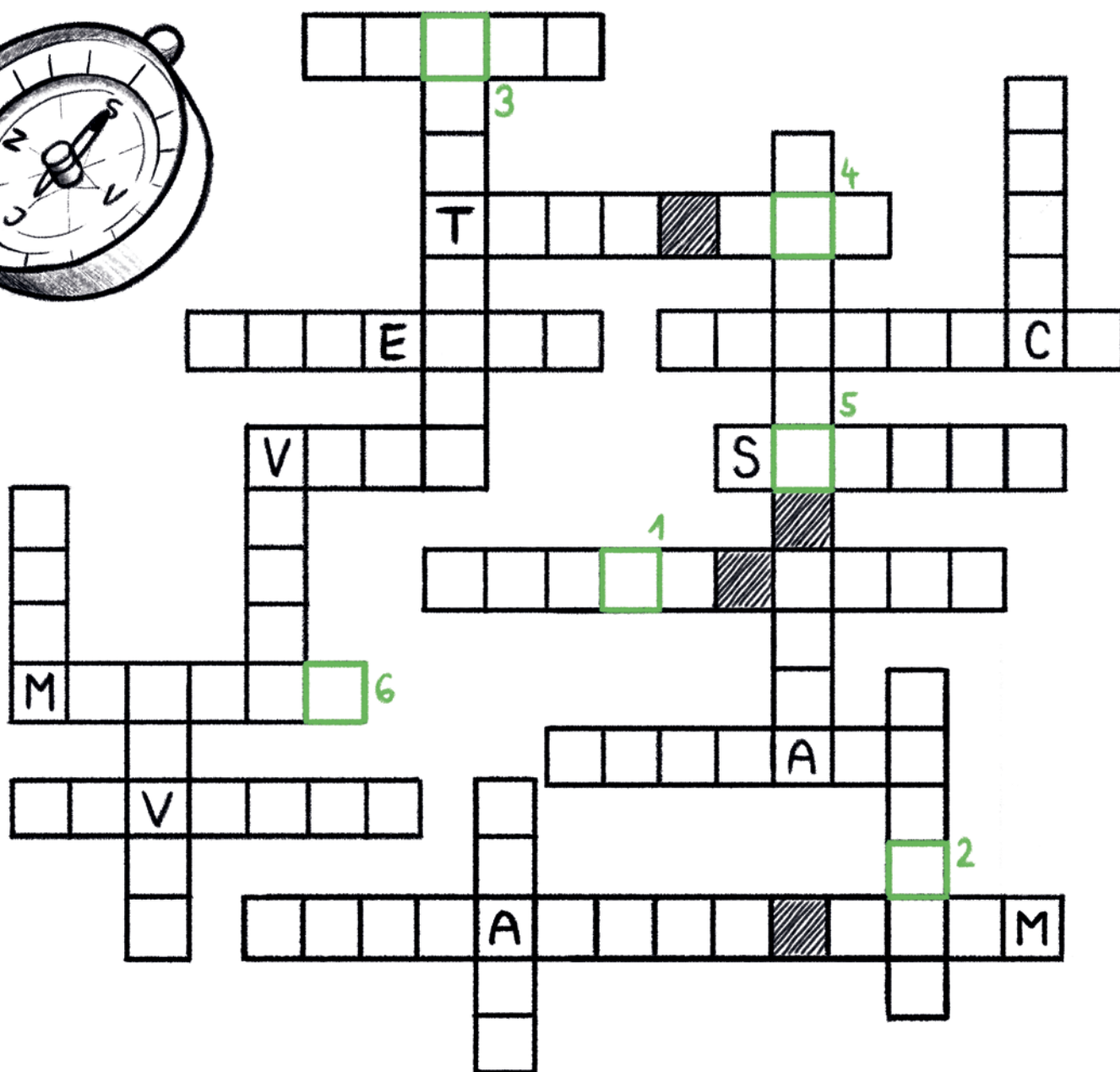
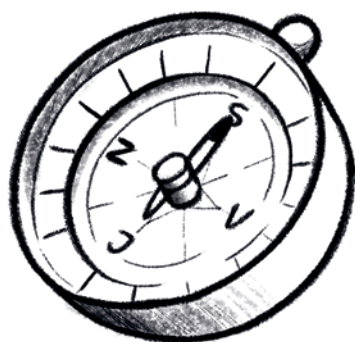
Posázaví má mnoho kopců, vršků a pahorků. Třeba Krásnou horu u Petroupimi se zbytky loveckého zámku, Ďábla u Petrova, který je považován za geometrický střed Čech. Medník u Hradištku s výskytem vzácné rostliny kandík psí zub, Neštětickou horu u Neveklova s jednou z nejstarších rozhleden v regionu, Čerčanský chlum s bývalým vojenským úkrytem, magickou Kněží horu u Jílového. Nebo Vrchy u Divišova, Tupý vrch u Ostředka, Vepří u Přestavlk, Chlum u Neveklova, Bartošky u Kunic... Který z nich je nejvyšší?

Doplň názvy z mapy do hřebenovky  
a dozvíš se jméno nejvyššího kopce!





# Na kopec!

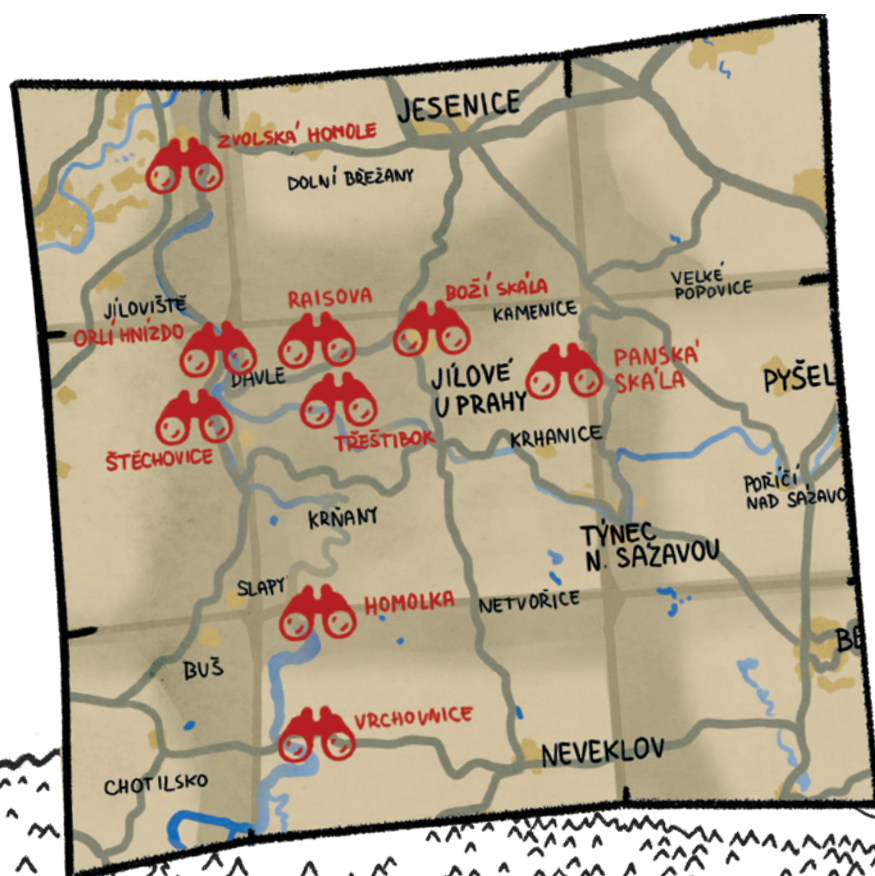


# Kde se cestou zastavíme?

Při našem putování se můžeme zastavit na vyhlídce – místu na skále nad řekou nebo u lesní cesty s výhledem na krajinu. Dáme si svačinu, napijeme se a pokocháme pohledem do okolí. Domečky z té výšky připomínají krabičky od sirek, lidé jsou jako mravenci a lodě na řece jako hračky ve vaně.

Mnoho vyhlídek v Posázaví najdeme přímo nad tokem Sázavy nebo Vltavy. Krásný pohled na Sázavu je třeba ze skalnaté Čertovy vyhlídky nad Kácovem, Raisovy vyhlídky u Třebšína nebo Třeštiboku nedaleko Jílového u Prahy. Vltavu můžete

obdivovat z Homolky u Rabyně, Štěchovické vyhlídky, Orlího hnízda u Davle, Vrchovnice u Blažimi nebo Zvolské homole. Pro krásné výhledy ale nemusíte jen k řece, nabídne je třeba i Panská skála v přírodní rezervaci Grybla nebo Boží skála u Jílového.





# Na vyhlídce!

Najdi:

8 ptáků na nebi



4 kulaté stromky



7 člunů



3 balony



6 plachetnic



2 auta



5 chatiček



1 cyklistu



# Co je na kopci?

Proč se staví hrady na kopcích? Nejen proto, aby bylo zdaleka vidět, kdo v jejich okolí vládne. Hlavně proto, aby ochránily své obyvatele před možnými útoky – kdo ze středověkých dobyvatelů by chtěl v brnění táhnout do kopce těžký katapult, že? Útokům nepřátel měly zamezit také hradby a obranné věže. Jednou z nich je třeba „hladomorna“ u hradu Český Šternberk – je to předsunutá bašta s hranou ve tvaru ostrého břitu, který srážel nepřátelské střely do stran.

Spoj čísla a dokresli „hladomornu“ u hradu:





Přiřaď siluety k popisům staveb:

1) Český Šternberk stojí na podlouhlém skalnatém hřebeni nad řekou. Byl postaven jako gotický hrad ve 13. století a několikrát byl přestavěn. Má jednu nízkou „předsunutou“ obrannou věž.

2) Z původně dřevěného, později kamenného hradu Týnec z 11. století se zachovala pouze gotická hranatá věž a románská rotunda svatého Václava, která sloužila jako hradní kaple.

3) Konopiště bylo založeno ve 13. století po vzoru francouzských pevností. Postupně bylo přestavěno na romantický zámek. Má jednu velkou věž a po obvodu řadu menších hradebních věží.

4) Bývalý benediktinský Sázavský klášter byl založen v 11. století. Postupně prošel gotickou, barokní a novorenesanční přestavbou. Jeho dominantami jsou tři věže, včetně kostelní.



Jaký je rozdíl mezi hradem, zámkem a klášteřem? Hrad je opevněné feudální sídlo, které mělo kromě obytné především obrannou funkci. Nejstarší z nich byly u nás postaveny už ve 12. století. Hrad lze považovat za bezprostředního předchůdce zámku, což je reprezentativní novověké obydlí šlechty, které už neplnilo obrannou funkci, a proto nemělo opevnění. Klášter je církevní areál se souborem objektů – budov a chrámů či kostelů –, v nichž žila, nebo dosud žije, mnišská komunita. Kláštery byly v minulosti přirozenými středisky vzdělanosti.

Kdysi tu bydleli rytíři... a dnes?





Nejstarší písemná zmínka o hradu v Týnci nad Sázavou pochází z roku 1318. Podle archeologických nálezů tu ale dřevěný, později kamenný hrad stál už v 11. století. Dochovala se z něj románská rotunda a gotická hradní věž. Na hradě je dnes městské muzeum a galerie, jeho kamennou věž obývá letní kolonie netopýrů. Ti přes zimu spí v jeskyních, opuštěných štolách nebo sklepích. V teplých měsících se stěhují do nových úkrytů. Nacházejí je na půdách větších budov, jako například starých škol, zámků nebo kostelů. Týnečtí netopýři původně přebývali na půdě kostela sv. Šimona a Judy, při jeho opravě našli nové útočiště ve věži nedalekého hradu.



Počítej netopýry a odpověď na otázky najdeš pod správným číslem:

Kdy netopýři přespávají ve věži?

Spočítej mláďata.

- (4) listopad–březen
- (9) duben–srpen
- (10) červen–listopad

Jak velká je týnecká kolonie?

Spočítej všechny netopýry na obrázku.

- (27) 50–100
- (35) 120–200
- (42) 250–300

Čím se živí netopýři?

Spočítej otevřené tlamičky.

- (13) hmyzem – brouky, komáry
- (15) ovocem – bobulemi
- (16) krví

Jaký druh netopýra žije v hradní věži?

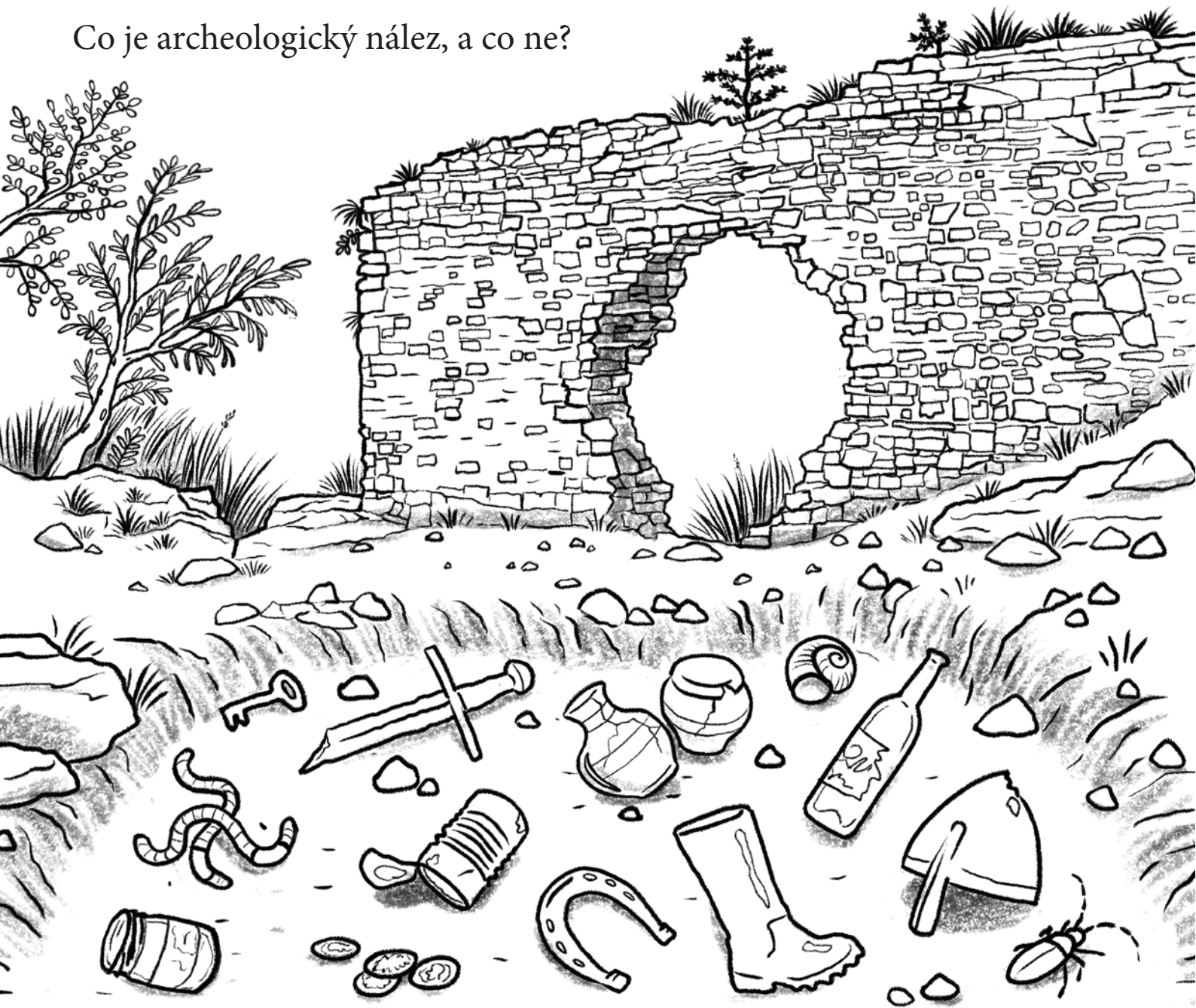
Spočítej netopýry visící bradou nahoru.

- (5) netopýr velký
- (7) netopýr ušatý
- (9) netopýr rezavý

# Co je to za kamení?

Co je to zřícenina? Zříceninou může být jakákoli lidská stavba, která byla opuštěna a postupně se rozpadla. Ty velké na kopcích ale bývají zbytky hradů nebo jiných středověkých staveb. Archeologové se pak snaží dohledat, jak mohl takový hrad vypadat. Pátrají ve starých knihách, historických kresbách i v samotných zdech, co z hradu zůstaly. Provádějí vykopávky a hledají stopy života lidí z dávné doby.

Co je archeologický náález, a co ne?



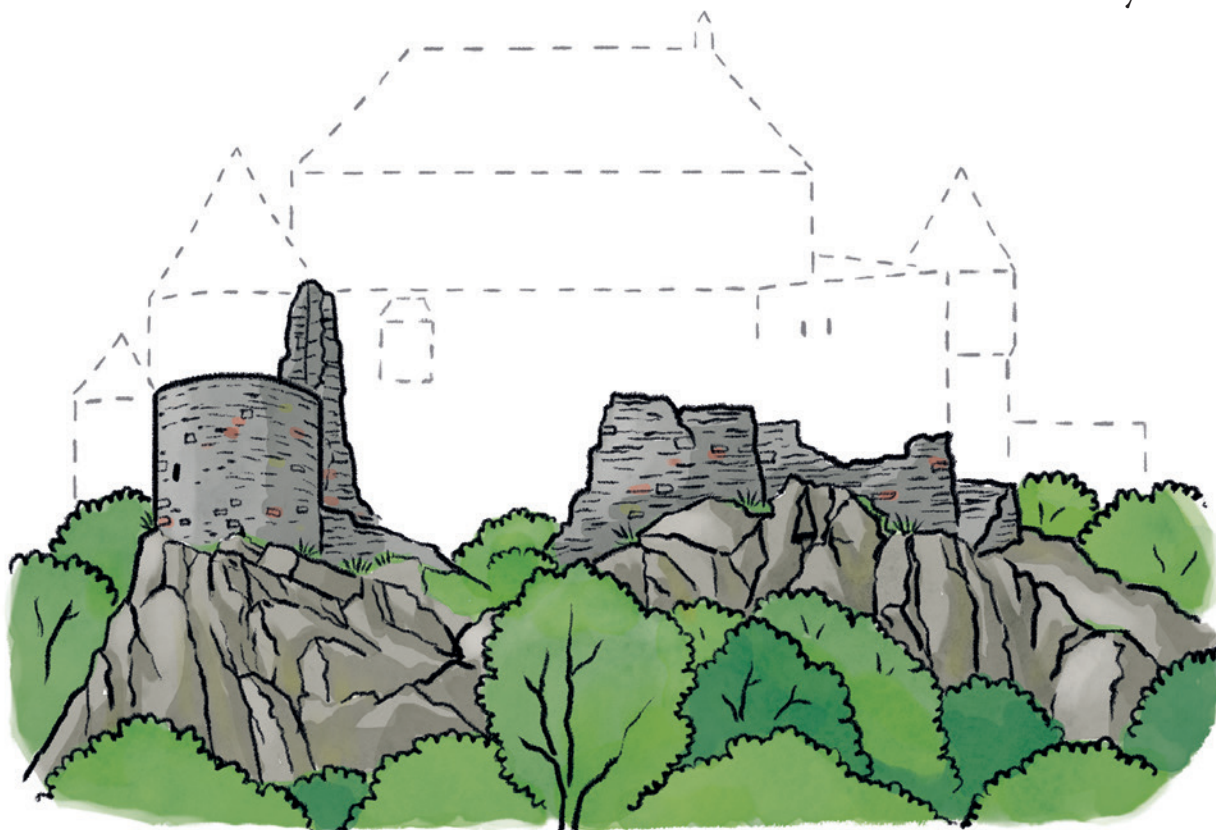
Královský hrad Kostelec u Týnce nad Sázavou byl v 15. století dobyt a od té doby je znám jako Zbořený Kostelec. Zbytky jeho věže a kamenných stěn stále stojí na skále nad řekou Sázavou. K hradu chodí výletníci, na skály lezou horolezci.

Hrad Zlenice u Senohrab chátrá již téměř 600 let. V posledních 30 letech zříceninu dobrovolníci pod dohledem památkářů postupně zabezpečují, postavili také dřevěné schodiště k bráně.

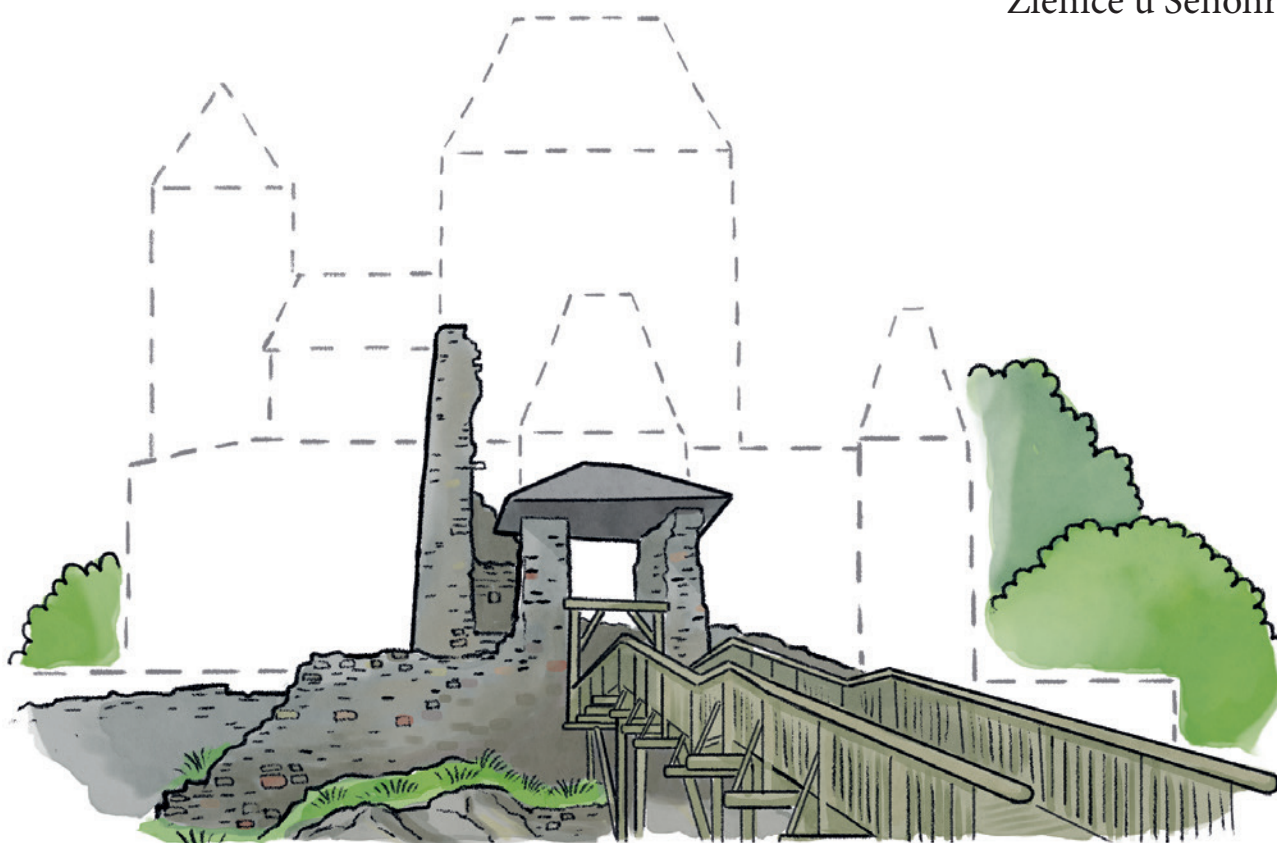


Dokresli a vybarvi hrad:

Zbořený Kostelec



Zlenice u Senohrab



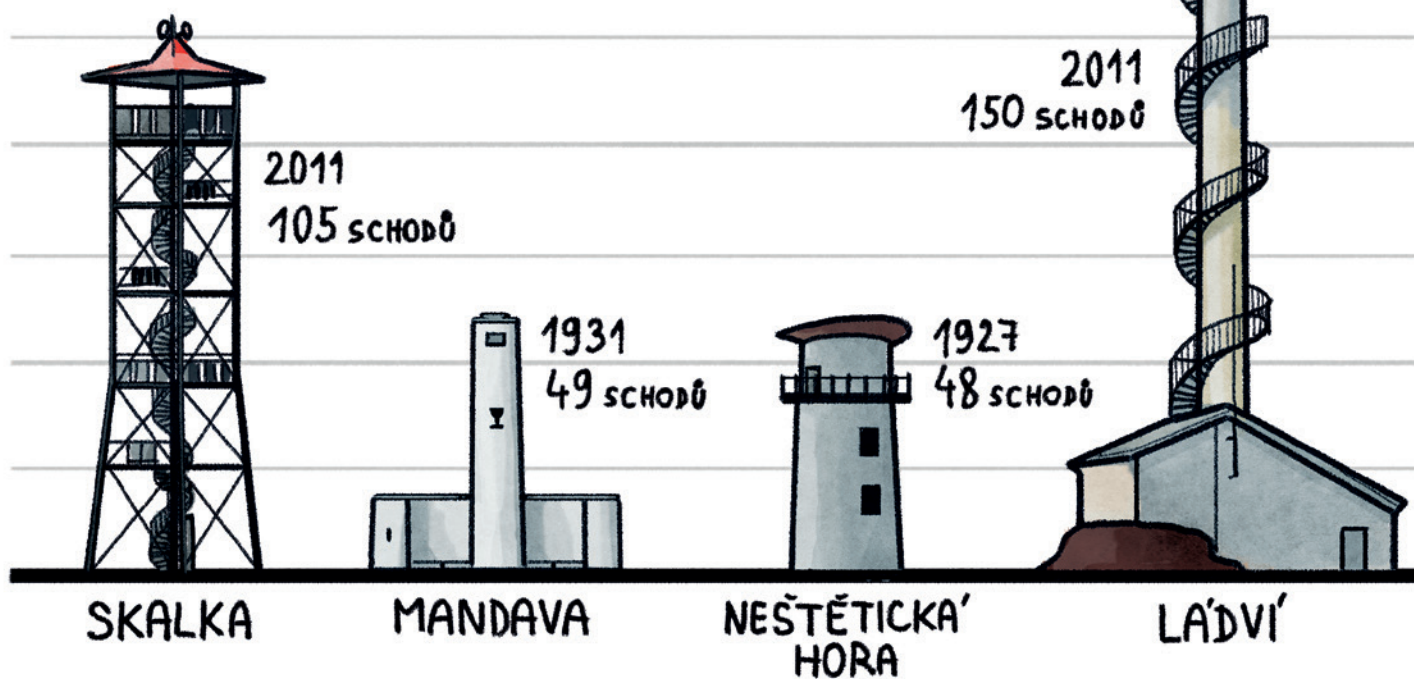
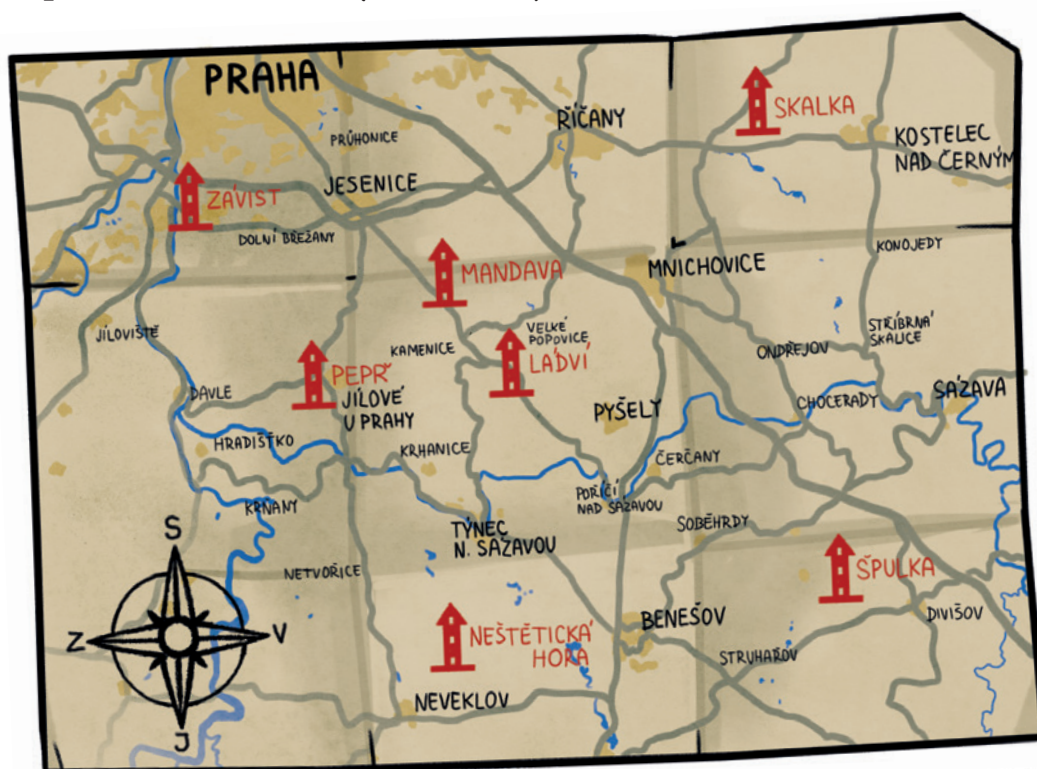
# Kam to šlapeme?

To je schodů! Víc než na nějakou hradní věž, ale ten výhled!

Vyšlápněte s námi na rozhlednu.

Rozhledna je vyhlídková stavba na kopci, která nabízí krásný pohled do krajiny.

Dříve se rozhledny stavěly z cihel či kamení, ty současné jsou často z oceli, betonu nebo dřeva. Moderní rozhledny jsou mnohem vyšší než ty postavené v minulém století. Některé nabízejí i občerstvení, aby se výletníci mohli dobře připravit na výstup po točitých schodech. Rozhledny, tyčící se vysoko nad stromy, mají na vršku anténu s červeným světýlkem, aby do nich nenarazila letadla. V Posázaví máme rozhleden spoustu. Na kterou vylezeme nejdřív?





# Na rozhlednu!

Vylušti tajenku: Rozhledna Pepř je zároveň \_\_\_\_\_ věž.

1. Druhá nejstarší posázavská rozhledna

2. Dostaneme se po nich nahoru

3. Nejnovější rozhledna v Posázaví

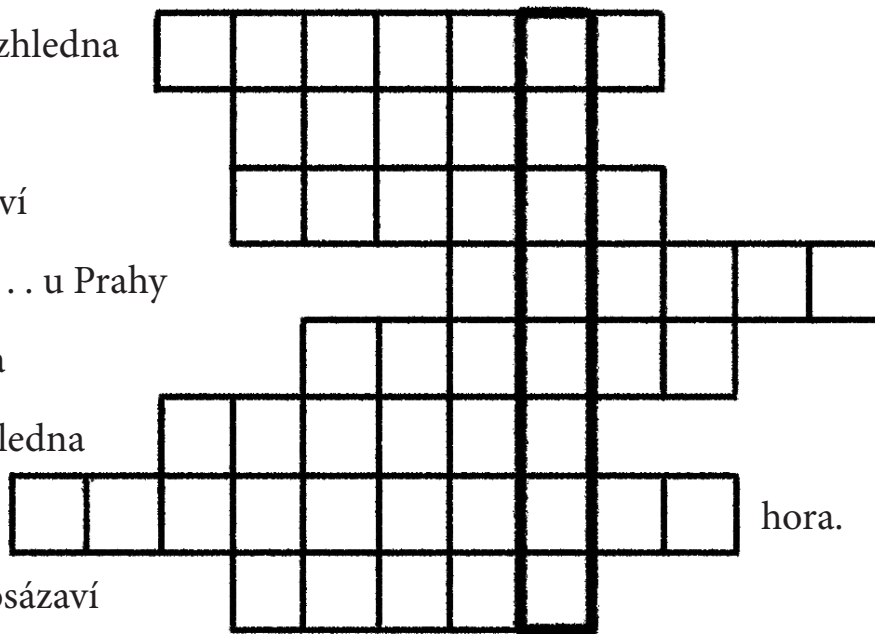
4. Rozhledna Pepř stojí u města ... u Prahy

5. Nejvyšší posázavská rozhledna

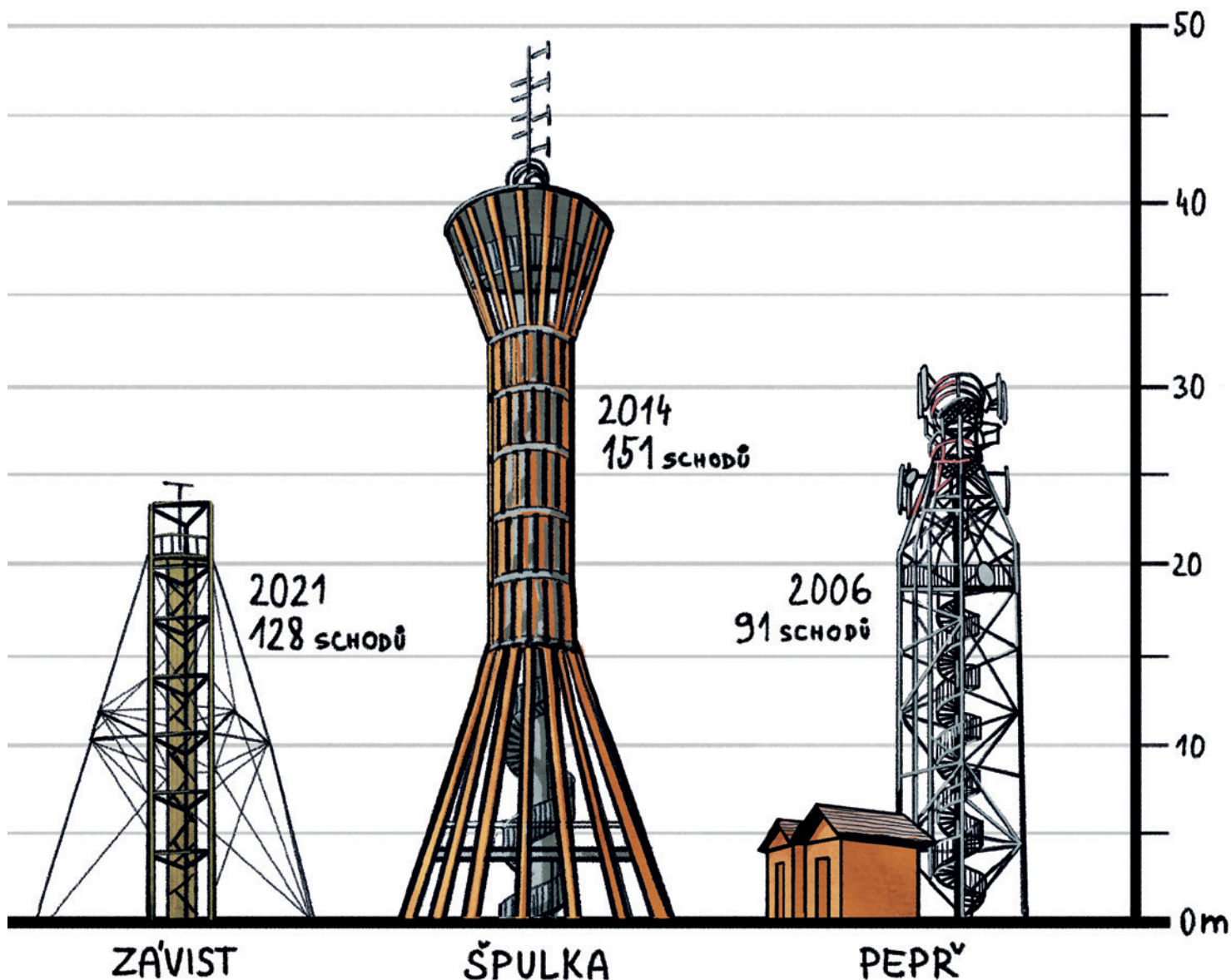
6. Nejsevernější posázavská rozhledna

7. Nejstarší rozhledna v Posázaví

8. Druhá nejvyšší rozhledna v Posázaví



hora.



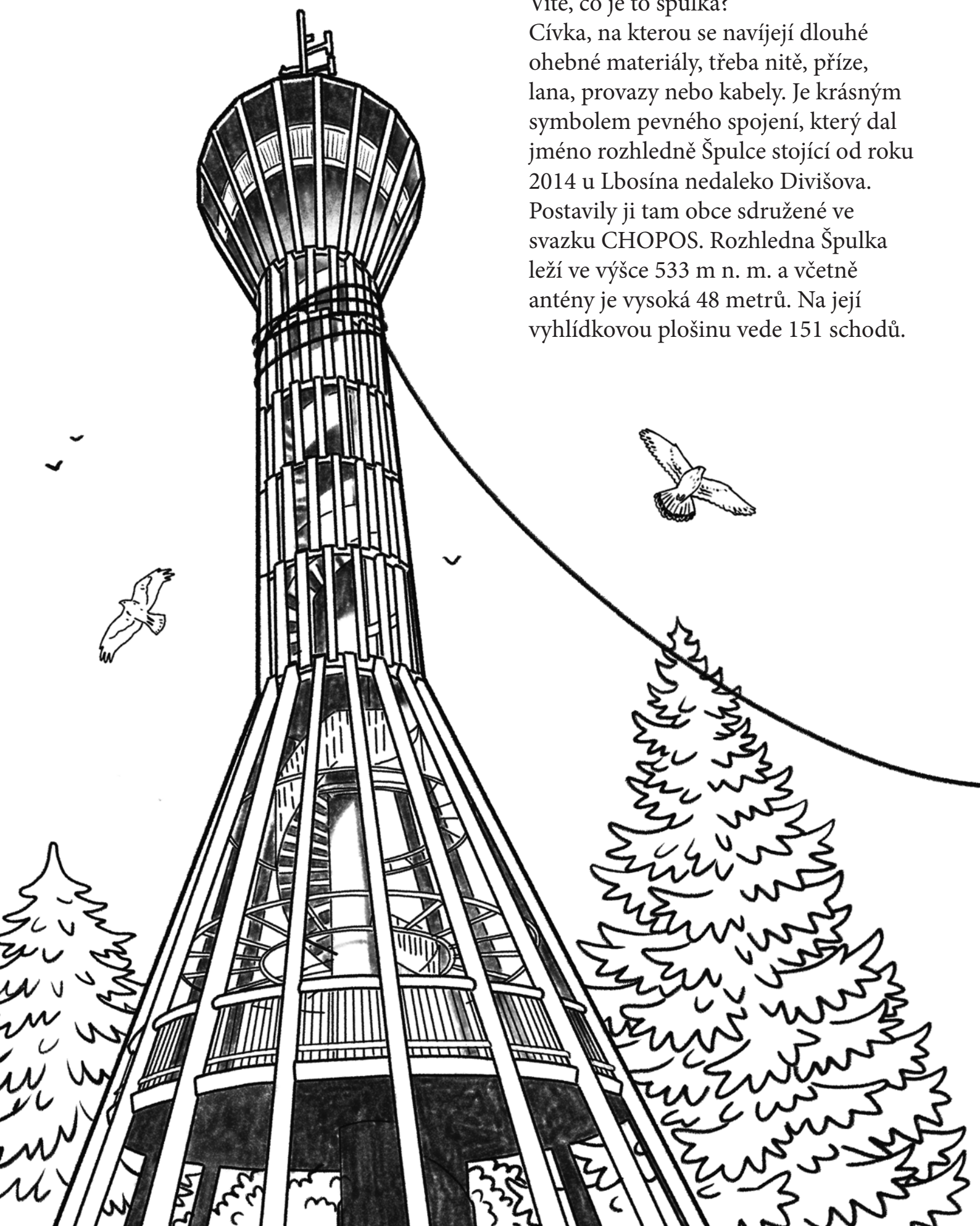
# Co tu čouhá z lesa?

---

Víte, co je to špulka?

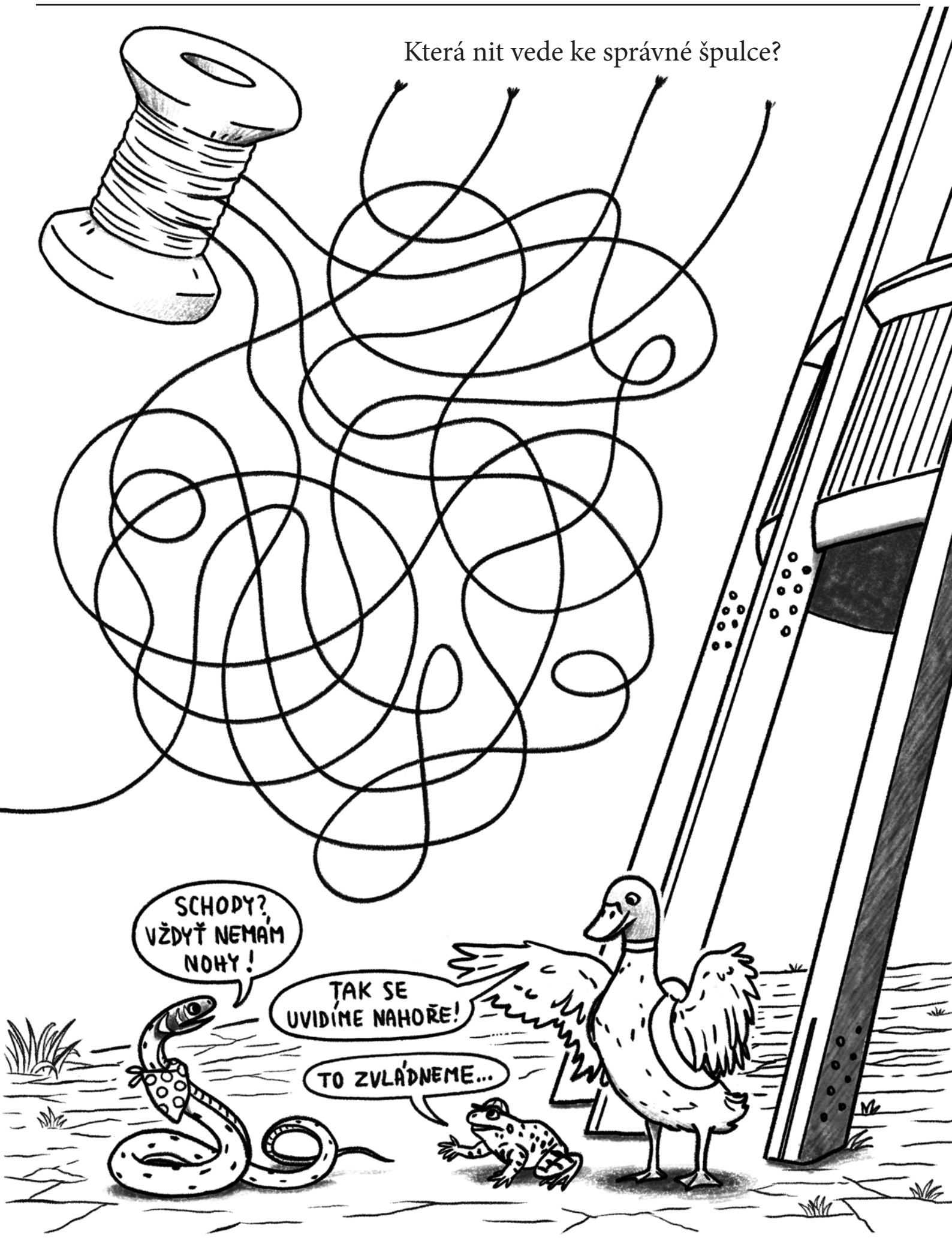
Cívka, na kterou se navíjejí dlouhé ohebné materiály, třeba nitě, příze, lana, provazy nebo kabely. Je krásným symbolem pevného spojení, který dal jméno rozhledně Špulce stojící od roku 2014 u Lbosína nedaleko Divišova.

Postavily ji tam obce sdružené ve svazku CHOPOS. Rozhledna Špulka leží ve výšce 533 m n. m. a včetně antény je vysoká 48 metrů. Na její vyhlídkovou plošinu vede 151 schodů.





Která nit vede ke správné špulce?



# Kdo má ještě větší rozhled?

Na obloze často zahlédneme poletovat dravé ptáky. Krouží pod mraky vysoko na nebi. Rozhlíží se a z výšky hledají něco k snědku. Loví hlodavce na polích, jako třeba myši a hraboše, chytají drobnější ptáky a občas i ještěrky nebo žáby v lesích a u silnic.

krahujec  
obecný

jestřáb  
lesní

poštolka  
obecná

káně lesní

orel mořský

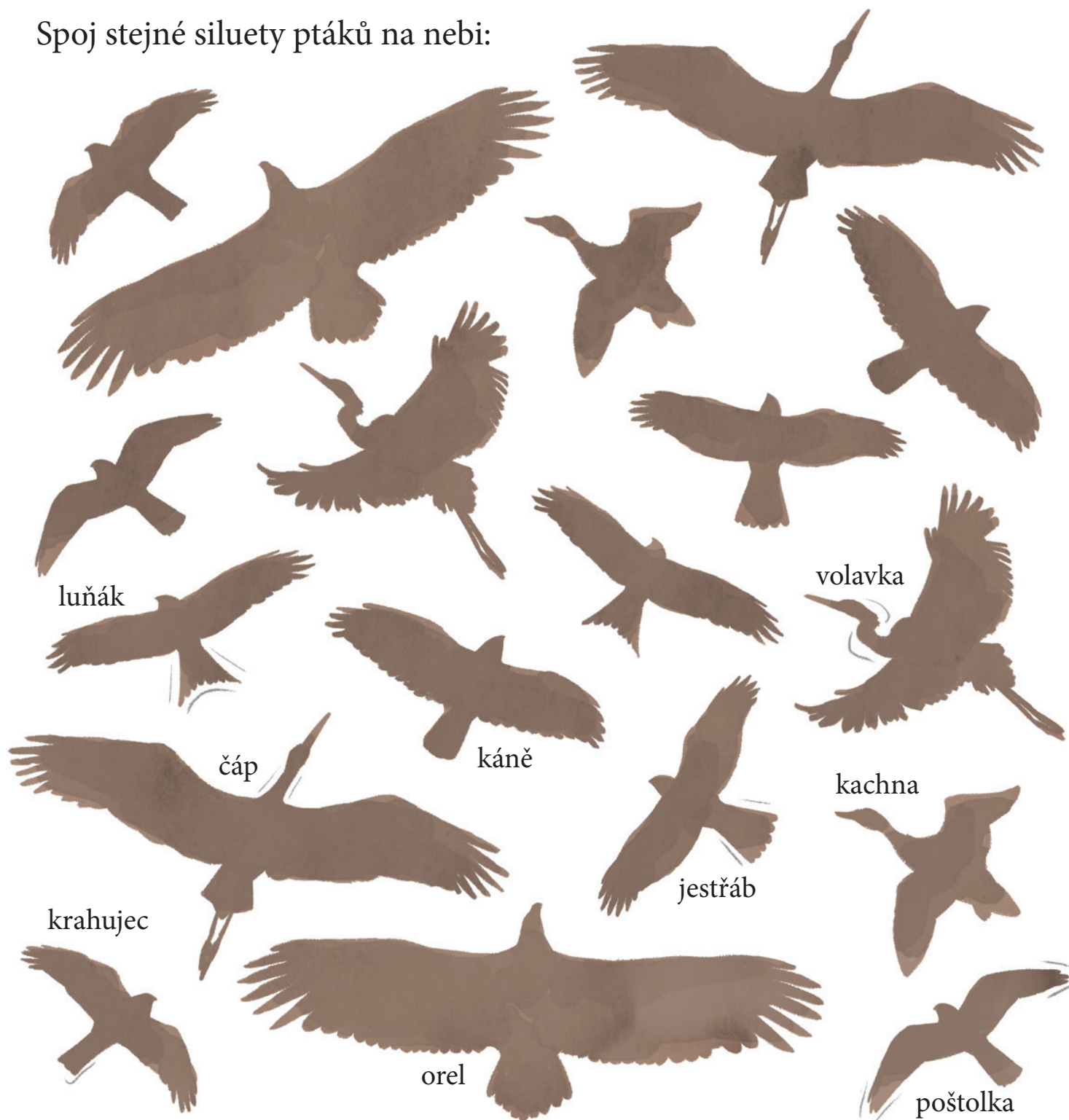
luňák  
červený

Nejčastěji můžeme vidět kánata a poštolky, kterých je u nás z dravců nejvíce – od každého okolo 10 000 hnízdících párů. O něco méně je krahujců a jestřábů, i tak jich v Česku napočítáme několik tisíc. Zato velkých orlů a dalších vzácnějších dravců, jako jsou například luňáci, tu žije jen několik desítek.



# Ptáci na nebi!

Spoj stejné siluety ptáků na nebi:



Rozpoznat barvy a detaily ptáků na nebi, když na ně koukáme proti sluníčku, není snadné. Často vidíme jen jejich siluety. Ale i podle nich můžeme určit, o kterého dravce se jedná. Stačí znát tvar jeho křídel, hlavy či ocasu. Nejčastěji na obloze vidíme kaně, které má široká křídla a krátký ocas. Pro krahujce a poštolky jsou typická špičatá křídla a dlouhé ocas, jsou to takové malé stíhačky. Největším z dravců je orel, jeho silueta na nebi je nepřehlédnutelná. Podle obrysu snadno poznáme i čápa, který za letu natahuje krk, zatímco jemu podobná volavka má krk ve tvaru „S“.

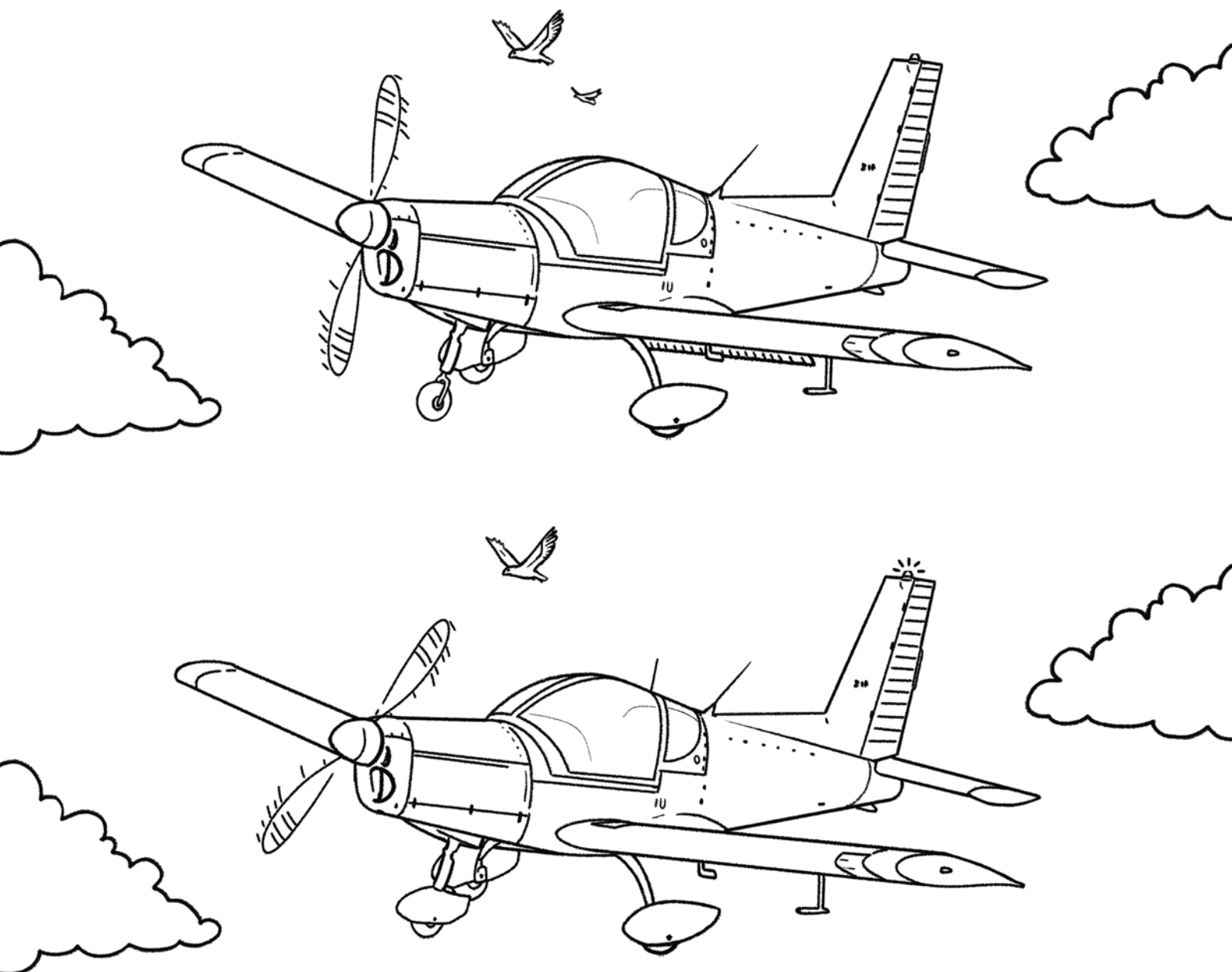
# Člověk mezi ptáky?

---



Letiště jsou domovem pro letadla, místem, odkud tyto létající stroje vzlétají a kam se zase vrací. Vedle velkých mezinárodních leteckých přístavů existují i menší regionální. Jedním takovým je Letiště Benešov, které leží mezi Bystřicí a Nesvačily. Domov tu našla asi stovka letadel, motorových i bez motoru. Působí zde několik leteckých škol a klubů, zázemí zde mají modeláři a můžete se odsud vydat i na vyhlídkový let.

Najdi 6 rozdílů:



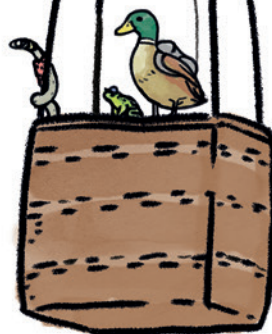


# Letadlem nad mraky!



Létání bez motoru? Proč ne! Za nevšedním dobrodružstvím se můžete vydat třeba v horkovzdušném balónu. S pomocí hořáku vás vynese do výšky, kde se kormidla ujmou vzdušné proudy a vítr, které rozhodnou, kam poletíte. Vzdušnými proudy se prohánějí i letadla bez motorů – větroně. Do vzduchu je vytáhne motorové letadlo. Piloti se pak stoupavými proudy nechávají vynést nahoru a dolů klouzají jako papírová vlašťovka.

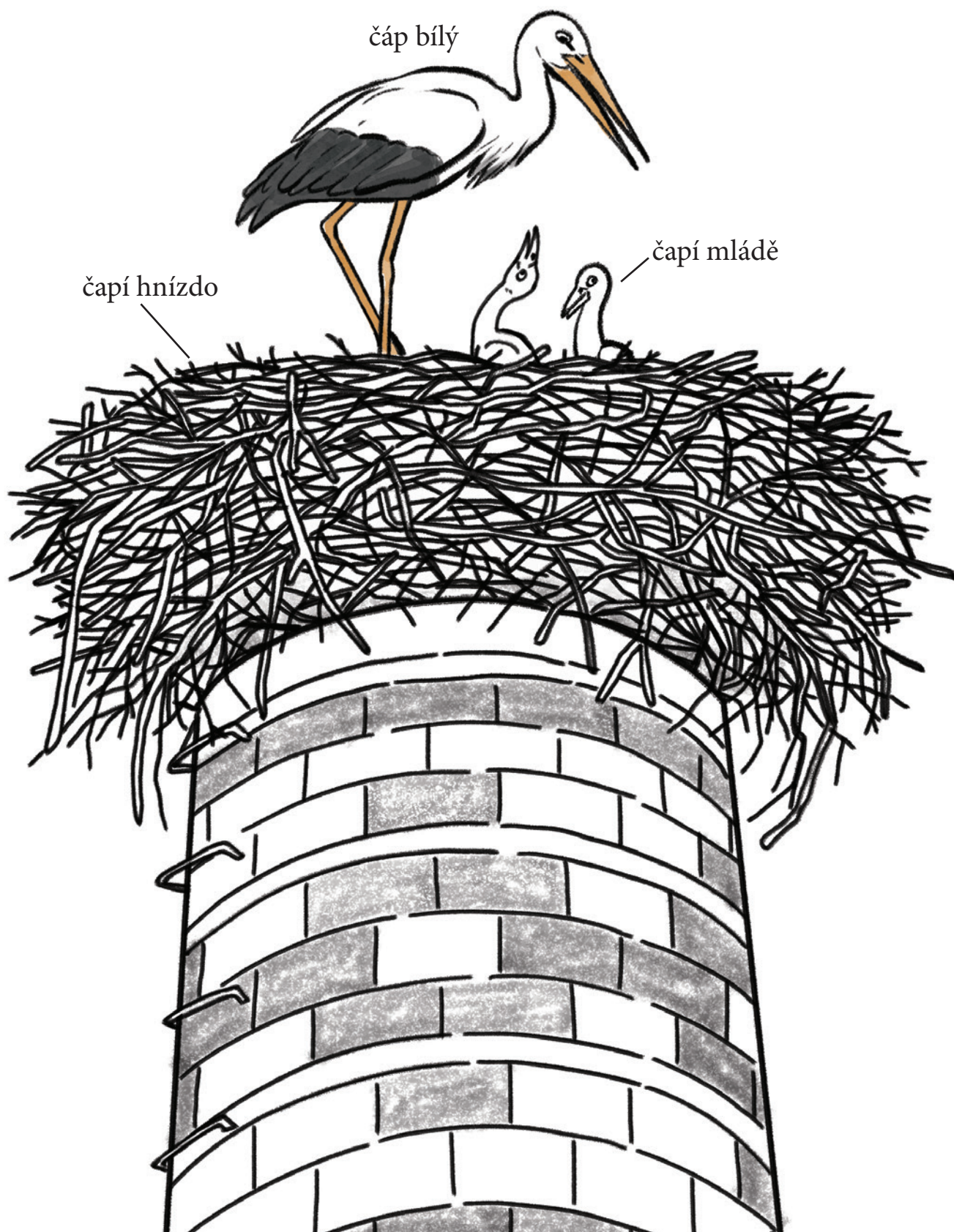
Dokresli let větroně:



# Kdo bydlí ve výškách?

---

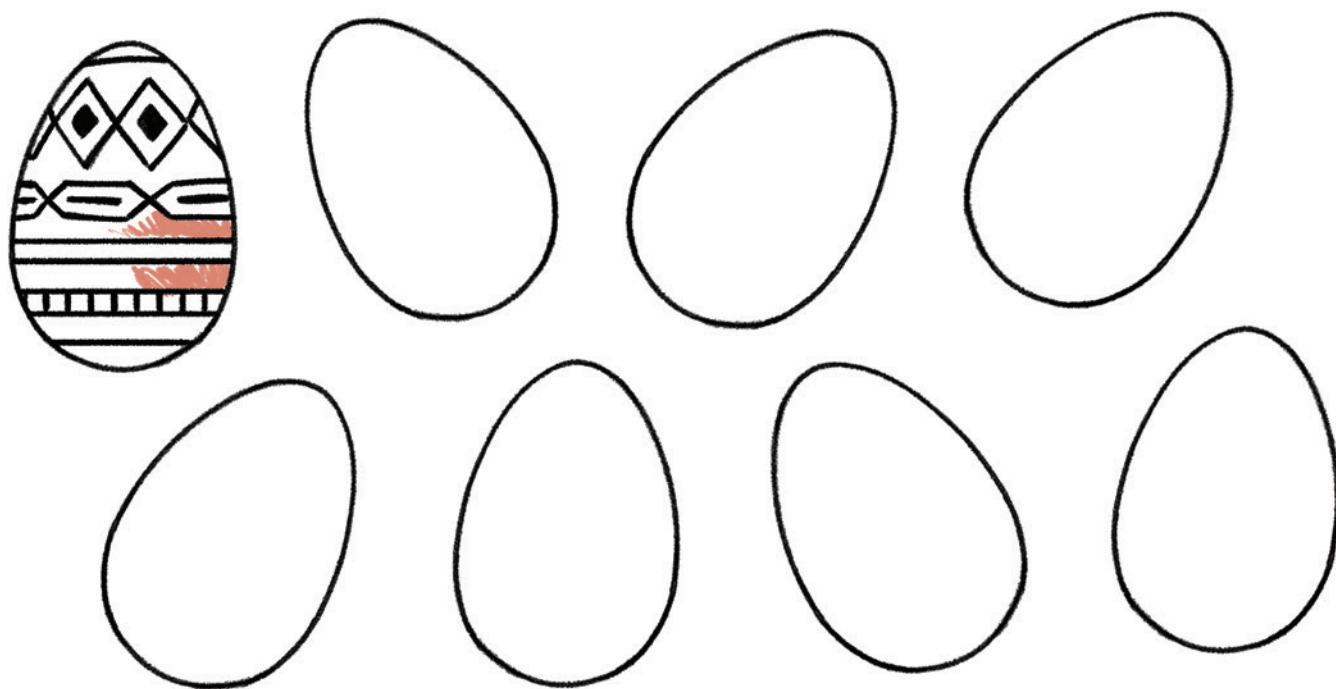
Nefunkční komíny pivovarů či tepláren, střechy budov, sloupy elektrického vedení i staré vodojemy občas najdou nové využití – svá hnízda si na nich staví čáp bílý. Ze svého zimoviště v Africe přilétá v březnu, zpět se vrací v srpnu. Živí se hmyzem, žábami, myšmi a drobnými plazy. Jeho méně známý příbuzný čáp černý je plašší, žije proto skrytě v lesích a hnízdí ve vzrostlých stromech.



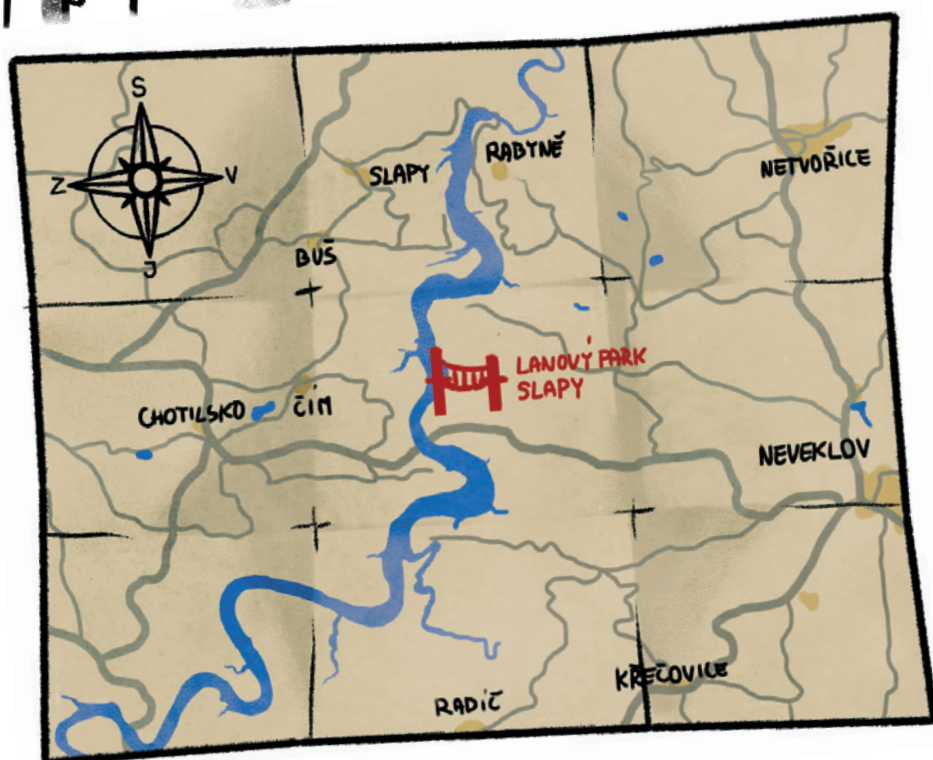
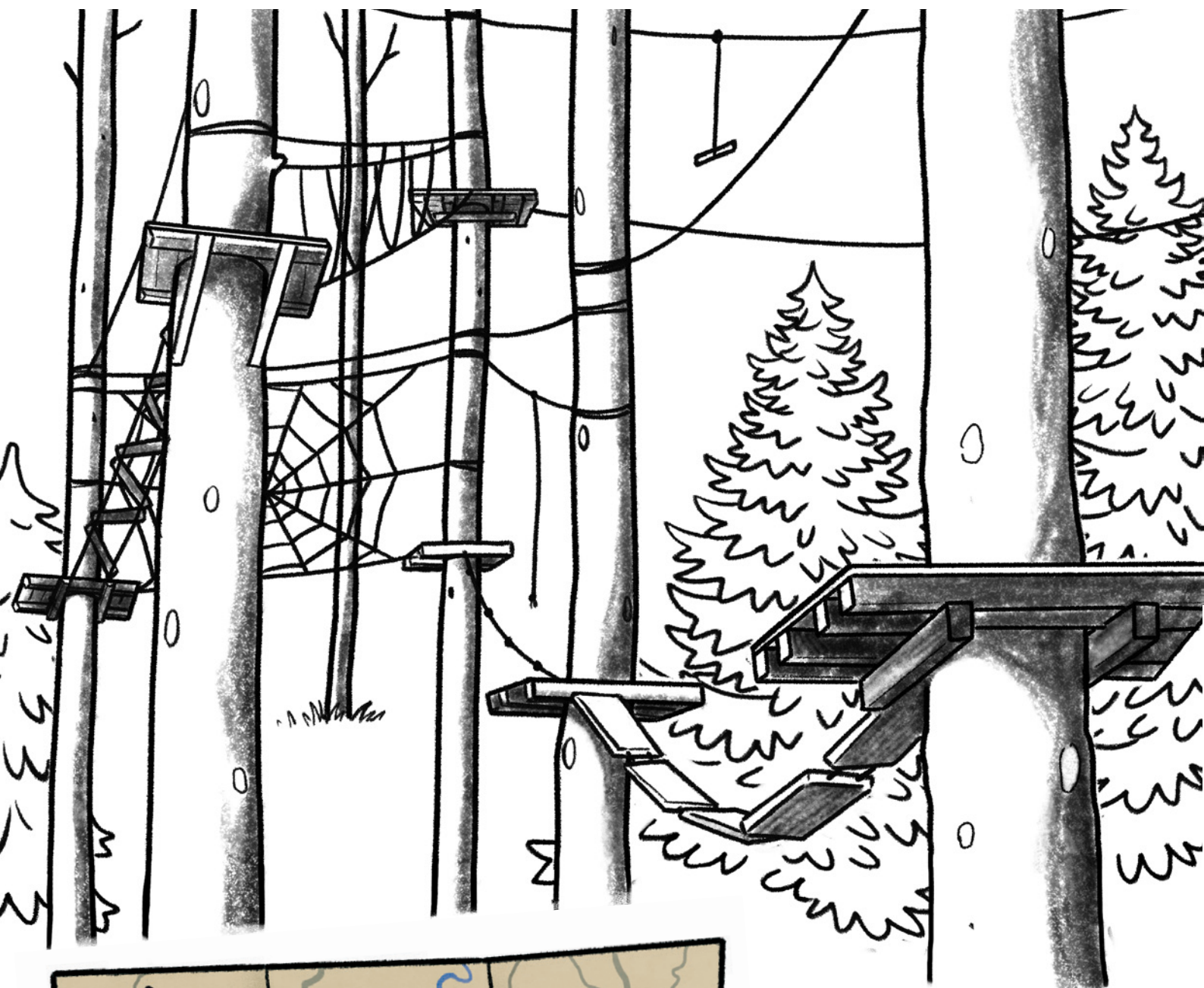


Vysoké cihlové komíny bývají často krásně barevné. Cihly mají různé odstíny od temně červené přes oranžovou a hnědou až po jasně žlutou. Kombinací různě barevných cihel vznikají zajímavé obrazce, až komíny vypadají jako zdobená velikonoční vejce.

Dokresli čápí kraslice:



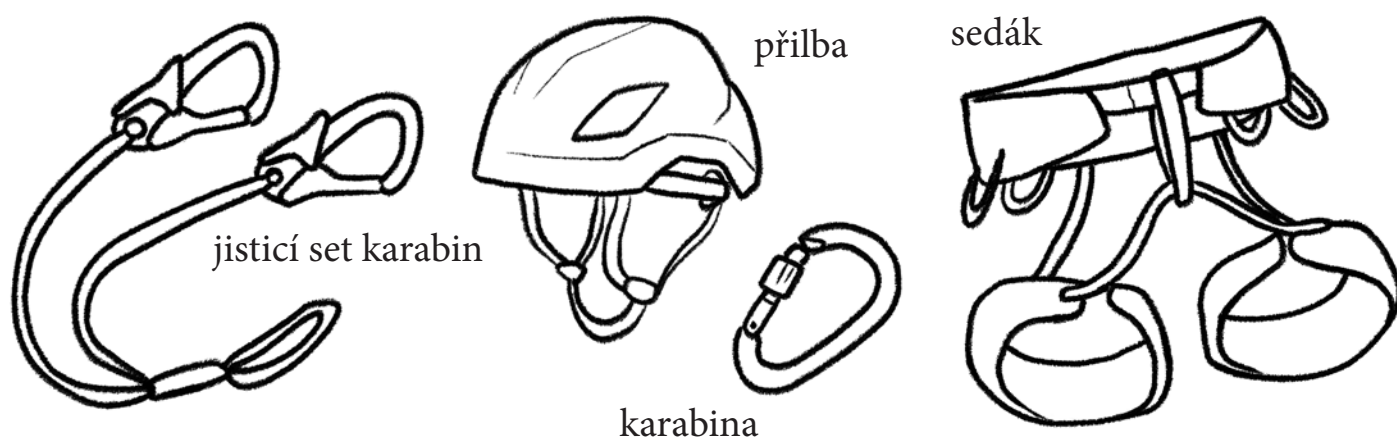
# Kam vylezeme?



Chcete vědět, jak se cítí veverka v korunách stromů? Zajeďte do Lanového parku Slapy poblíž lesního tábořiště Nebřich u slapské vodní nádrže. Vyberte si některou ze sedmi tras podle druhu obtížnosti a vydejte se vstříc nevšednímu dobrodružství.

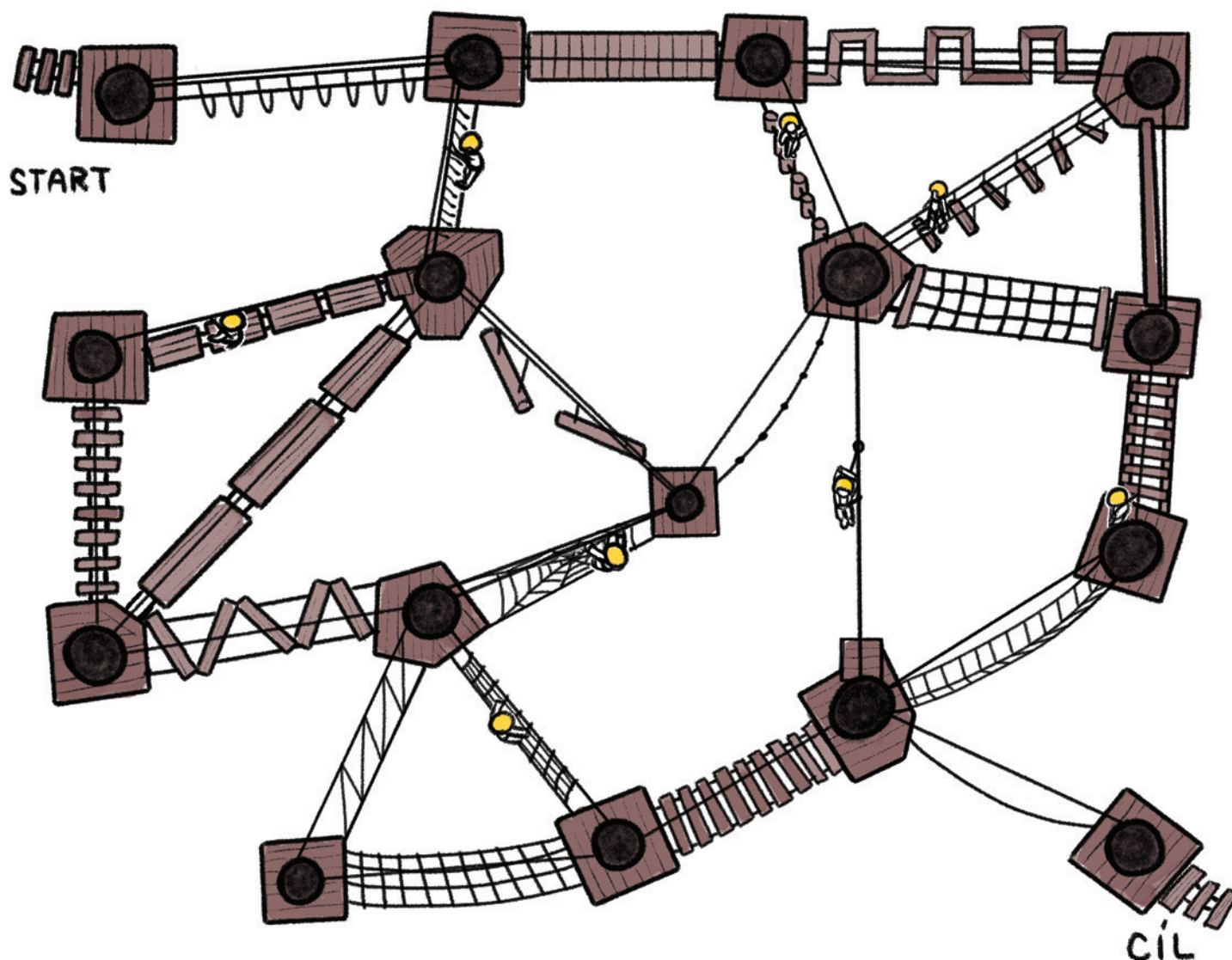


# Do korun stromů!



Vybavení pro horolezce potřebujete nejen při lezení po skalách a na lezeckých stěnách, ale i při šplhání na vysoké stromy. Přilba ochrání hlavu před uvolněnými kameny a větvemi. Sedák, což je postroj, kterým je lezec pomocí karabin přivázaný ke skále či jisticímu lanu, ho ochrání při pádu – zhoupne se na něm a nespadne až na zem.

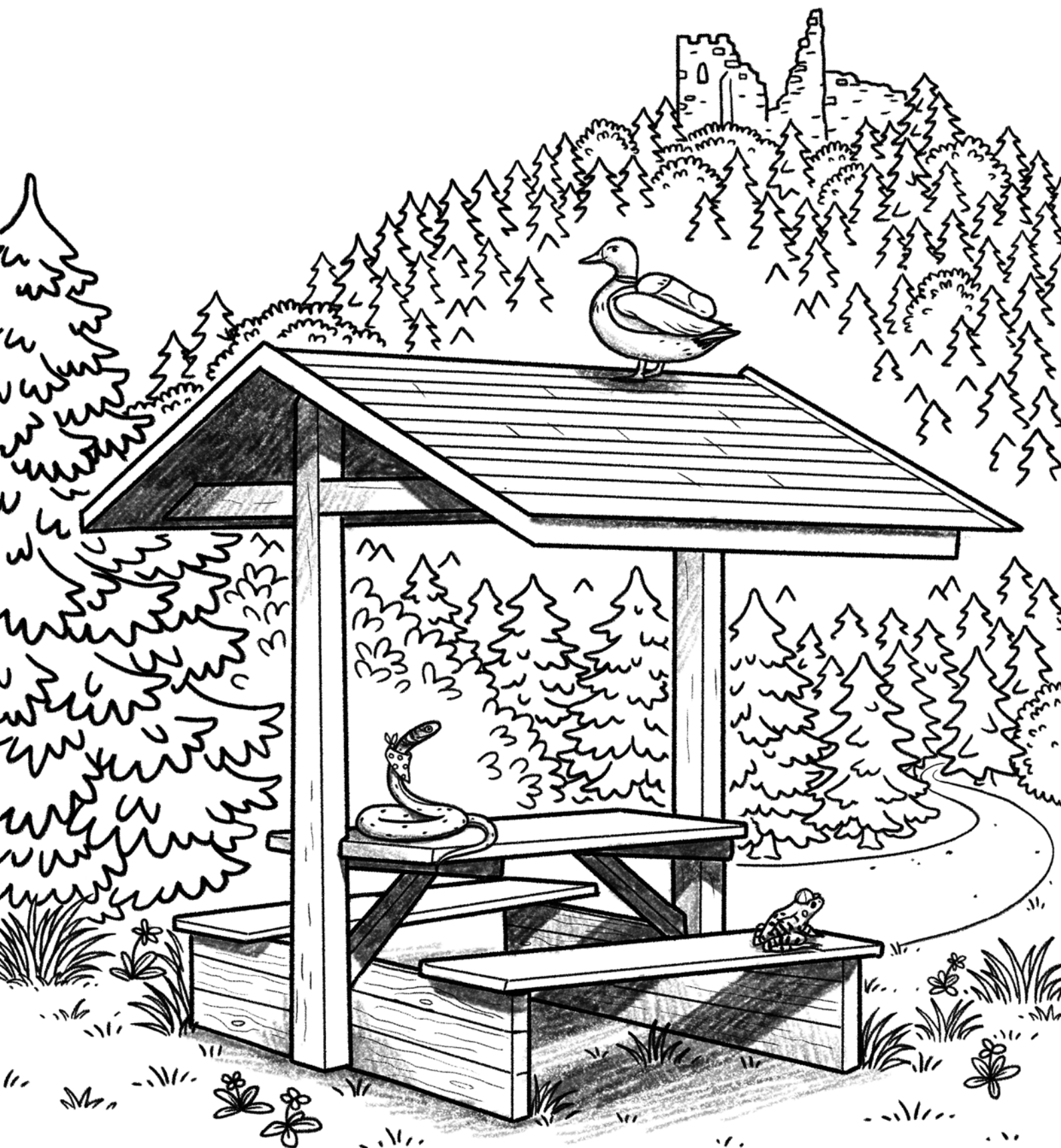
Prolez lanovou stezku. Můžeš projít jen tam, kde nikdo jiný neleze!



# Tak jsme zpátky z výletu

---

Jsme v cíli našeho putování. Vylezli jsme na kopec, navštívili vyhlídku, hrad s netopýry i zříceninu, vyšlápli na rozhlednu, s ptáky vylétli nad mraky, podívali se do čapího hnízda a prošli se korunami stromů. A teď už nás čeká zasloužený odpočinek.





## ...nad krajinou Posázaví!

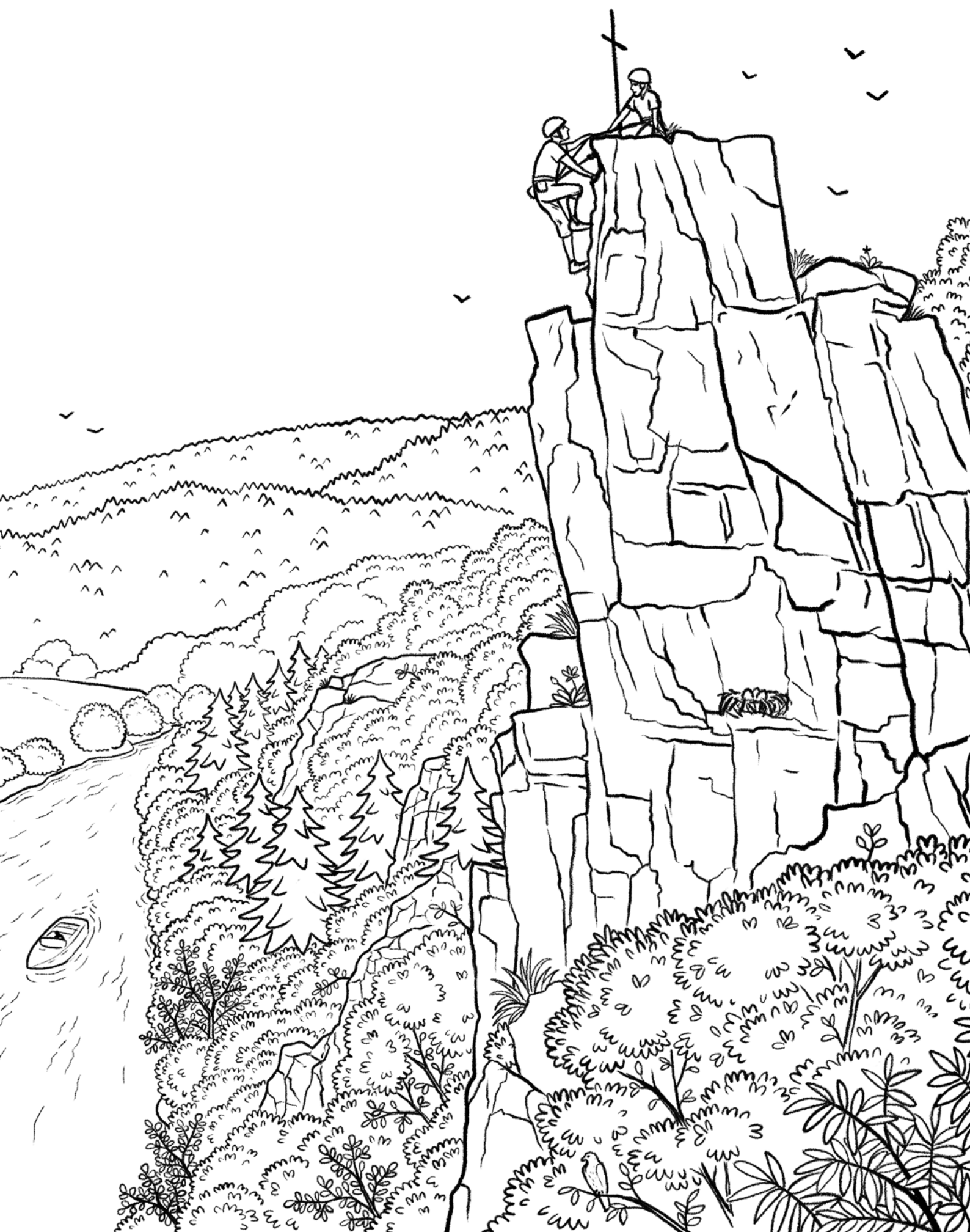
Vyřeš osmisměrku:

-----

BALÓN BAŠTA BOTY ČÁP ČLUN DEN DÝKA HALAPARTNA  
HLADOMORNA HNÍZDO HRAD KÁMEN KÁNĚ KARABINA  
KLUZÁK KOMÍN KOPEC KOPÍ LÁHEV LETADLO LOŤ MAPA MEČ  
NETOPÝR OREL PALCÁT PLÁŠTĚNKA PTÁK PŘILBA ROZHLEDNA  
SEDÁK SKALKA ŠÁTEK ŠPULKA ŠTÍT VĚŽ VRCHY ZÁMEK

Š	V	P	Š	P	U	L	K	A	P	B	V	Ě	Ž
T	Y	R	L	O	Ď	L	E	B	A	O	S	Z	H
Í	N	O	K	A'	M	E	N	A	L	T	E	E	L
T	E	Z	L	H	Š	S	M	Š	C	Y	D	Z	A
D	T	H	E	A	L	T	K	T	A'	E	A'	A'	D
Ý	O	L	T	L	A'	P	Ě	A	T	T	K	M	O
K	P	E	A	A	H	Ř	Č	N	L	N	E	E	M
A	Ý	D	D	P	E	I	L	A	K	K	D	K	O
R	R	N	L	A	V	L	U	K	N	A	A	O	R
A	P	A	O	R	R	B	N	Ó	R	C	D	P	N
B	T	D	R	T	CH	A	L	H	E	Z	A	Í	A
I	A'	E	E	N	Y	A	O	P	Í	P	M	E	Č
N	K	N	L	A	B	P	O	N	A	O	E	C	A'
A	K	L	U	Z	A'	K	H	M	K	A'	N	Ě	P

Skalní útvar Komín  
u Pikovic







**POSÁZAVÍ**

**W** posazavi.com

**f** /poznavameposazavi

**ig** poznavame\_posazavi

Vydala Posázaví o.p.s., Zámek Jemniště 1, 257 01 Postupice v roce 2024

Autor obrázků a úkolů: Karolína Vilímovská

Autor a editor textu: Jaroslava Tůmová

Tisk: Pavel Fuksa – GraTypoPrint

Náklad 20 000 ks

NEPRODEJNÉ

ISBN 978-80-87684-80-1

Projekt byl realizován s finančním přispěním Středočeského kraje

**Středočeský kraj**





